

**QORTI ĊIVILI
PRIM'AWLA**

**ONOR. IMĦALLEF
LAWRENCE MINTOFF**

Seduta tal-31 ta' Jannar, 2018

Rikors Maħluf Numru 259/15LM

Helen Magri (K.I. 861247M) legalment separata minn Angelo Magri

vs.

L-Avukat Dr Alessandro Lia u l-Prokuratur Legali Luisa Tufigno li ġew nominati Kuraturi Deputati biex jirrapreżentaw lill-assenti Melissa Aquilina u Frank Aquilina, aħwa Aquilina, t-tnejn assenti minn dawn il-gzejjer permezz ta' digriet tas-7 ta' April, 2015

Il-Qorti,

Rat ir-Rikors Maħluf ippreżentat mill-attriċi **Helen Magri** (minn issa 'l quddiem "l-attriċi"), fit-18 ta' Marzu, 2015, li jgħid kif ġej:

Illli r-rikorrenti li ilha sseparata minn żewġha Angelo permezz ta' kuntratt ta' separazzjoni ppubblikat min-nutar Dr Hugh Grima fil-11 ta' Novembru, 1987 kopja hawn annessa dokument A¹ għal madwar 29 sena, ilha għall-istess żmien tgħix

¹ A fol. 4 sa 6.

waħedha u għal dawn l-aħħar għaxar snin ċirka man-neputija tagħha Rodianne Cauchi.

Illi għal dawn l-aħħar 15-il sena u fuqhom l-esponenti kienet, kif mitluba minn missier l-intimati Riccardo Aquilina li miet fl-24 ta' Diċembru, 2014 tieħu ħsieb l-imsemmi Riccardo Aquilina fil-bżonnijiet kollha tiegħu, titimgħu, taħsillu, tnaddaflu d-dar u bżonnijiet oħra kif jiġi indikat b'izjed dettal waqt it-trattazzjoni tal-kawża u dana wkoll minħabba li Riccardo Aquilina kien jgħix waħdu billi ddivorzjat mit-tieni mara tiegħu anki minn qabel ma bdiet tieħu ħsiebu l-esponenti u billi ma kellu ħadd minn uliedu biex jieħdu ħsiebu u jduru bih billi dawn kollha jgħixu barra mill-pajjiż u qajla kienu jmorru jżuruh.

Illi s-servizzi li l-esponenti rrendiet lil missier il-kontendenti kienu dejjem ġew hekk reżi bil-promessa li l-esponenti kellha tiġi mħallsa għall-istess wara l-mewt ta' Riccardo Aquilina billi bit-testment tiegħu kellu jgħaddilha u "dana b'ringrazzjament ta' kemm ilu jafha u ilha dduur bih", in użu u użufrutt tal-fond numru 27, Triq Farsons, il-Ħamrun kif ukoll ħallieha werrieta in aġġunt għal dan il-prelegat fit-terz individw flimkien mal-intimati tal-assi kollha tiegħu kollox skont it-testment li għamel fis-16 ta' Jannar, 2012 quddiem in-Nutar Dr Hugh Grima dokument B² hawn anness.

Illi għall-ħabta ta' Diċembru 2013 l-esponenti u d-decuius kienu llitigaw fuq ħmerija b'dan illi għal ċirka xahrejn jew forsi ftit fuqhom l-esponenti waqfet milli tkompli tippresta s-serviġi fuq imsemmija sakemm id-decuius reġa' baġħat għaliha biex tkompli dduur bih kif kienet ilha tagħmel dawk is-snin kollha u hekk għamlet mill-aħħar ta' Frar bidu ta' Marzu sakemm miet tant illi dan miet f'idejha b'uliedu msefrin fosthom l-intimati.

Illi f'dawk ix-xahrejn ċirka illi l-esponenti u d-decuius kienu miġbudin, Riccardo Aquilina laħaq għamel testment li permezz tiegħu huwa annulla t-testment preċedenti tiegħu, dokument A (recte B) li permezz tiegħu ħassar dak it-testment b'testment ieħor li fih ir-rikorrenti ma ġietx imsemmija mkien u dana permezz tat-testment ippubblikat min-Nutar Nathania Tabone dokument C³ hawn anness.

Illi għalkemm wara li sar it-testment appena msemmi l-esponenti ftit ġimgħat biss wara li dan seħħ reġgħet bdiet tippresta l-istess serviġi kif kienet ilha tagħmel bla interruzzjoni ħlief għal dawk ix-xahrejn għal dawn l-aħħar 15-il sena, id-decuius ma reġax varja dan l-aħħar testment tiegħu billi jerga' jqiegħed lill-esponenti fil-

² A fol. 7 sa 9.

³ A fol. 10, datat 25 ta' Frar, 2014.

pożizzjoni li kienet qabel ma seħħ dan l-argument ta' ftit xhur, b'dan illi illum hija għiet f'sitwazzjoni li ta' dak kollu li għamlet għad-decuius spicċa mingħajr ebda kumpens.

Illi għalkemm l-esponenti kkomunikat mal-intimata Melissa Aquilina wara l-mewt tad-decuius u semmitilha (recte) iċ-ċirkostanzi u r-raġuni għaliex id-decuius kien biddel t-testment u dina tagħriftilha li kienet ben konxja tas-snin twal li l-esponenti kienet ilha ddu b'missierha, qaltilha wkoll li l-ewwel trid tara mal-intimat l-ieħor u terġa' tikkomunika magħha. Minflok għamlet hekk neħhietha minn fuq il-facebook tagħha u lanqas biss qiegħda tirispondi d-diversi telefonati li għamlitilha l-esponenti.

Għar-raġunijiet premissi u għal dawk li għandhom jirriżultaw wara t-trattazzjoni ta' din il-kawża, għaliex m'għandhiex din l-Onorabbli Qorti:

- 1. Tiddikjara u tiddeciedi illi l-esponenti rrendiet servigi lil missier l-intimati liema servigi kienu rezi bl-intendiment u promessa ta' ħlas.*
- 2. Tillikwida l-ammont dovut lill-esponenti in linea ta' servigi mill-werrieta tad-decuius intimati, flimkien u in solidum bejniethom għal tul iż-żmien li dawn l-istess servigi baqgħu jiġu rezi jew għal kull żmien ieħor li din il-Qorti jidhrilha, u dana jekk hemm bżonn permezz ta' periti nominandi.*
- 3. Konsegwentement tikkundanna lill-intimati flimkien u in solidum bejniethom iħallsu lill-esponenti l-ammont li jiġi hekk illikwidat in linja ta' servigi rezi, kif fuq intqal.*

Bl-ispejjeż inkluzi dawk tal-mandat ta' inibizzjoni pprezentat kontestwalment ma' dawn il-proċeduri, bl-imgħaxijiet skont il-liġi u bl-ingunzjoni tal-intimati għas-subizzjoni.

Rat ir-Risposta Maħlufa tal-**Avukat Alessandro Lia** u **I-Prokuratur Legali Luisa Tufigno** fil-kwalità tagħhom ta' Kuraturi Deputati biex jirrapprezentaw lill-konvenuti **Melissa Aquilina** u **Frank Aquilina**, aħwa Aquilina (minn issa 'l quddiem "il-konvenuti"), it-tnejn assenti minn Malta, li biha eċċepew:

- 1. F'dan l-istadju l-esponenti mhumieq edotti mill-fatti u għalhekk jirriżervaw li jipprezentaw risposta ulterjuri fi stadju ieħor tal-proċeduri, jekk ikun il-każ, meta*

u jekk jirnexxihom jikkomunikaw ulterjorment u fid-dettal mal-imsemmija Melissa Aquilina u Frank Aquilina minnhom rappreżentati.

2. *Preliminarjament, it-talbiet attriċi huma preskritti, in toto jew in parte, ai termini tal-artikolu 2156(f) tal-Kodiċi Ċivili.*
3. *Preliminarjament ukoll, u mingħajr preġudizzju għas-sueċċepit, l-imsemmija Frank u Melissa aħwa Aquilina mhumiex il-leġittimi kontraditturi f'din il-kawża u l-esponenti għandhom jiġu liberati mill-osservanza tal-ġudizzju.*

Ma jirriżultax li l-wirt tad-defunt Riccardo Aquilina ġie aċċettat mill-imsemmija aħwa Aquilina u għalhekk il-wirt għandu jitqies battal ai termini tal-artikolu 903 et sequitur tal-Kodiċi Ċivili.

4. *F'kull każ, u mingħajr preġudizzju għas-sueċċepit, it-talbiet attriċi huma infondati fid-dritt u għandhom jiġu miċħuda bl-ispejjeż kontra tagħha.*
5. *Salv eċċezzjonijiet ulterjuri.*

Rat l-atti kollha tal-kawża.

Rat id-dokumenti li ġew esebiti in atti.

Semgħet ix-xhieda prodotti mill-partijiet.

Rat in-noti ta' sottomissjonijiet tal-avukati difensuri tal-partijiet.

Semgħet it-trattazzjoni finali tal-avukati difensuri tal-partijiet.

Rat il-verbal tal-udjenza tal-1 ta' Diċembru, 2017 fejn il-kawża tħalliet għal-lum għas-sentenza.

Il-kwistjonijiet bejn il-partijiet

L-attriċi tikkontendi li hija rrendiet serviġi lid-*decius* Riccardo Aquilina tul il-15-il sena qabel il-mewt tiegħu u qiegħda tippretendi li tiġi kkumpensata mill-werrieta universali tad-defunt, u ċjoè tnejn mill-erba' wliedu, Melissa u Frank Aquilina. Il-konvenuti qegħdin jeċċepixxu l-preskrizzjoni tal-azzjoni *ai termini* tal-artikolu 2156(f) tal-Kodiċi Ċivili; li huma mhumiex il-legittimi kontraditturi stante li l-wirt tad-*decius* huwa battal għax ma ġiex aċċettat mill-konvenuti; u li t-talbiet attriċi huma infondati fil-fatt u fid-dritt.

Provi u riżultanzi

Alfred sive Freddie Briffa, hu l-attriċi, xehed permezz ta' affidavit⁴ li oħtu kienet tiegħu ħsieb lil Riccardo Aquilina, tant li dan kemm-il darba kien jgħidlu li allaħares ma kinitx oħtu għalih. Briffa jgħid li oħtu kienet issajjarlu u mhux l-ewwel darba Riccardo Aquilina kien jgħidlu biex jgħaddilha xi fenek biex issajjarulu u biex jirraŋġa magħha dwar il-ħlas tiegħu. Briffa jgħid li oħtu kienet anki taħsillu u meta kien ikollha l-karozza bil-ħsara, kien iwassalha hu għand Riccardo għax ma kinitx tkun tista' tuża tal-linja mgħobbija bil-ħwejjeġ tiegħu maħsula u mgħoddija u bl-ikel tiegħu lest. Ix-xhud jgħid li meta Riccardo Aquilina kien l-isptar, xi drabi kien iwassalha hu lil oħtu biex toħodlu tibdila nadifa u l-ikel għax ma kienx irid jiekol minn tal-isptar. Ix-xhud jgħid li kienet taħsillu wkoll d-dar.

⁴ A fol. 24.

Monica Gatt, oħt l-attriċi, xehdet permezz ta' affidavit⁵ li l-attriċi kienet ilha ddu b'Riccardo għal ħmistax-il sena sa ma miet. Tgħid li kienet waqfet tmur għandu biss għal xi xahrejn fl-2013 għax kienet ħadet għaliha meta hi xtratlu rigal għall-Milied u hu ma kien xtralha xejn. Però wara kienu rranġaw u baqgħet tmur għandu. Gatt tgħid li oħtha kienet bdiet tmur għand Riccardo Aquilina ftit żmien wara li dan kien mar jgħix 25, Triq il-Farsons, il-Ħamrun. Kienet taqdih f'dak kollu li kien ikollu bżonn fid-dar, tnaddaflu d-dar, taħsillu l-ħwejjeg, tgħaddilu, taħsillu l-purtieri, ġieli tixtrilu u tgħamillu qadi ieħor. Ix-xhud tgħid li l-ikel u l-ħasil tal-ħwejjeg oħtha kienet tagħmilhom f'darha Raħal Ġdid u wara toħodomlu għandu, ħlief għall-qomos li kienet tgħaddihom għandu biex ma jitkemmxux waqt it-tragitt. Monica Gatt tgħid li dan tafu wkoll għax xi drabi kienet tmur ħdejn oħtha meta kienet tkun għand Riccardo. Issemmi incident meta hi kienet għand oħtha u kien ċemplilha Riccardo u qalilha li kien waqa' għax kien fis-sakra. Kien ċempel lil oħtha u mhux lil kuġinuh li jgħix il-Ħamrun stess jew lil ħuh li joqgħod viċin oħtha f'Raħal Ġdid. Ix-xhud tgħid li Riccardo Aquilina kien jafdha lil oħtha tant li kien għamlilha prokura biex tiġbidlu l-pensjoni tal-Awstralja meta ma kienx ikun jiflaħ. Riccardo Aquilina kien jirrispettaha lil oħtha u kien jinkwetaha bix-xorb eċċessiv. Ix-xhud tgħid li oħtha qatt ma ħadet sold minn għand Riccardo Aquilina. Tgħid ukoll li Riccardo Aquilina qabel it-tilwima li kellu ma' oħtha qabel il-Milied tal-2013, kien qalilha li kien ħaseb f'oħtha fit-testment u li anki riedha li tieħu ħsieb it-tqassim tal-wirt tiegħu u għalhekk kienet sorpriża għaliha meta saret taf bit-testment ġdid tiegħu fejn lil oħtha ma kien ħallilha xejn.

⁵ A fol. 25.

Tessie Borg fl-affidavit tagħha tgħid⁶ li kienet ilha taf lill-attriċi madwar ħmistax-il sena meta ltaqgħu f'laqgħat il-Phoenicia li kienu jiġu organizzati għar-romol jew nies separati. Saru tant ħbieb li meta biegħet id-dar tagħha San Ġwann, marret tgħix Raħal Ġdid viċin tal-attriċi. Minn kemm kienet ilha taf lill-attriċi, din kienet tgħidilha li kienet tieħu ħsieb raġel anzjan mill-Ħamrun, tmur għandu madwar tliet darbiet fil-ġimgħa, tlestilu l-ikel għall-ġimgħa kollha u tagħmillu l-faċendi tad-dar. Ix-xhud tgħid li meta kienet marret tgħix Raħal Ġdid xi kultant kienet anki takkumpanja lill-attriċi għand Riccardo Aquilina u kienet taraha b'għajnejha tlestilu l-ikel, tnaddaflu l-kċina u l-platti, iġġiblu l-ħwejjeġ li kienet taħsillu u tgħaddilu d-dar tagħha. Ix-xhud tgħid li Helen Magri kienet tmur barra minn triqtha biex lil Riccardo Aquilina tgħinu f'li kellu bżonn u anki kienet daret bih meta darba kien l-isptar xi tmin snin qabel. Ix-xhud tgħid illi meta saħħet Riccardo Aquilina bdiet tmur lura, l-attriċi kienet tmur għandu kuljum biex tgħinu anki fil-Ħdud u tgħid ukoll li qatt ma ħallasha ta' dak kollu li kienet tagħmel miegħu.

Anna Seguna f'affidavit tagħha tgħid⁷ li hija taf lill-attriċi għax it-tifla tagħha Charmaine Gatt hija miżżewġa lil Christopher Gatt li jiġi t-tifel ta' oħt l-attriċi, Monica Gatt. Hija tgħix il-Ħamrun ftit 'il bogħod minn fejn kien joqgħod Riccardo u tgħid li l-attriċi kienet tgħin lil Riccardo Aquilina fil-faċendi kollha tad-dar. Ix-xhud tgħid li xi drabi kienet tmur iżzomm kumpannija lill-attriċi meta din kienet tkun għand Riccardo Aquilina u xi kultant it-tnejn li huma kienu jiġu għandha. Hi u żewġha Oreste kienu xhieda fit-testment ta' Riccardo Aquilina meta kien ħaseb fl-attriċi talli kienet iddur bih. L-attriċi kienet ta' spiss tgħaddi għandha qabel ma tmur għand Riccardo Aquilina u kienet hi stess

⁶ A fol. 26.

⁷ A fol. 27.

ukoll tistiedinha għandu biex iżzommilha kumpannija filwaqt li tagħmillu l-facendi. Kienet tagħmillu kollox, tisjir, hasil u mogħdija tal-ħwejjeġ, hasil tal-art u tal-ħġieġ ta' daru u kulma kien ikollu bżonn.

L-attriċi **Helen Magri** fix-xhieda tispjega⁸ li kienet iltaqet ma' Riccardo Aquilina ħmistax-il sena qabel fil-Fuego Pub, il-Qawra u wara kienet marret għal drink miegħu fejn spjegalha li kien għadu kif ġej mill-Awstralja u kien iddivorzjat darbtejn. Kien talabha n-numru tal-*mobile* tagħha u darba kien ċemplilha u stiedinha għal kafè għax xtaq ikellimha u spjegalha li l-erbat itfal tiegħu kienu msiefrin, tlieta l-Awstralja u l-ieħor l-Ingilterra u qalilha li ma kellu lil ħadd biex jieħu ħsiebu u jaħsillu. Dak iż-żmien hi kienet ilha 15-il sena separata mir-raġel tagħha u kienet aċċettat li tgħinu. Bdiet tieħu ħsiebu, tnaddaflu u tgħaddilu ħwejġu, taħsillu, twasslu bil-karozza kullimkien għax hu ma kienx isuq u issajjarlu għal kuljum. Tgħid li kien jgħidilha illi li tagħmel miegħu mhux mitluf għax kien ser iħallilha post u kienet ser taqsam mat-tfal fil-wirt tiegħu. L-attriċi tgħid li kienet damet tieħu ħsieb lil Riccardo Aquilina 15-il sena sakemm miet ta' 78 sena. L-attriċi tgħid ukoll li meta Riccardo kien marad xi għaxar snin qabel, bintu Melissa Fenech kienet għal vaganza hawn Malta u hi kienet tmur għaliha biex imorru jżuruh l-isptar u tgħid li Melissa kienet taraha toħodlu l-ikel u l-ħwejjeġ nodfa. Wara Riccardo Aquilina kien qaleb għall-aħjar, iżda ftit qabel ma miet kien reġa' marad. L-attriċi tgħid li fil-passat Riccardo kellu bħal musmar fis-sinla ta' dahru, però aktar riċenti kien mar lura minn saħħtu għax qabdu kanċer, tant hu hekk fl-aħħar xahar ta' ħajtu kienet tmur tarah kuljum l-isptar.

⁸ A fol. 29 sa 41.

L-attriċi tispjega li għal dak li kienet tagħmel ma' Riccardo, dan kien wegħda li jħallilha post flimkien ma' tnejn minn uliedu. Għar-rigward tal-ewwel testament fejn kien inkludieha fil-wirt, fl-2012 kien staqsieha jekk tafx xi nutar u kienet semmietlu lin-nutar Hugh Grima. In-nutar kien mar għand Riccardo Aquilina d-dar tiegħu għax ma kienx jiflaħ imur l-Belt għandu. In-nutar lesta t-testment u talabha ssib żewġ xhieda li ma jigux minn Riccardo u kienet għabitlu lil koppja ġirien tiegħu li kienet taf. L-attriċi tgħid li lil Riccardo kienet toħodlu ħsieb ukoll il-pensjoni u kienet tigbed u tpoġġi flusu l-bank skont kif kien jgħidilha, permezz ta' prokura li kien għamlilha. Hija tgħid li ta' dan Riccardo Aquilina qatt ma ħallasha xejn, iżda kien wegħdha li ser jieħu ħsiebha fit-testment u li kienet ser tgawdi l-fond 27, Farsons Street, Ħamrun li kien u għadu mikri u li kienet ser taqşam kollox maż-żewġ uliedu. L-attriċi ssemmi wkoll li kellhom xi jgħidu fil-Milied tal-2013, sena qabel ma miet, għax hi kienet xtratlu gakketta u hu ma kien xtralha xejn minkejja li kien jaqla' €1,200 kull 28 ġurnata bħala pensjoni ta' barra. L-attriċi tgħid li dak iż-żmien kienet issupervjat u kienet waqfet tmur għandu u Riccardo kellu jkampa waħdu u kien iċemplilha kuljum jibki u hi ma riditx tmur għandu. Għall-ħabta ta' Frar 2014, iddispjaċieha għalih għax kien marid u marret lura tgħinu u hemm kien qalilha li reġa' għamel prokura f'isimha, għax l-ewwel waħda kien neħħieha. Hi staqsietu jekk għandhiex tqatta' l-koppja t-testment tiegħu li kien ta u kien qalilha biex ma tagħmilx hekk għax it-testment ma kienx biddlu. L-attriċi tgħid li kemm hi u anki ħutha Monica u Freddie, li lkoll kienu jafu kemm għamlet miegħu, baqgħu skantati meta saru jafu bit-testment gdid li kien għamel Riccardo Aquilina.

L-attriċi ssemmi l-episodju meta wieħed mit-tfal ta' Riccardo, Joseph Aquilina, li kien reġa' żżewweġ żmien ilu, fit-tieg tiegħu l-Hilton ma kinux ħalluha

toqgħod fuq il-mejda magħhom u ma' Riccardo u dan tant ħa għalih li mar ipogġi ħdejha u qalilha li kien ser jaqta' lil Joseph Aquilina mill-wirt.

L-attriċi tgħid li meta reġgħet marret lura tgħin lil Riccardo Aquilina wara t-tilwima li kellhom, ix-xogħol żdied għax apparti li kienet toħodlu ħsieb id-dar u l-ikel, kellha l-giri l-isptar u kienet toħodlu l-ikel hemmhekk darbtejn kuljum meta reġa' daħal l-isptar xi sitt ġimgħat qabel ma miet.

L-attriċi tgħid ukoll li għall-ikel kienet dejjem tixtrilu minn butha u qatt ma ta xejn. Il-prokura li kien għamlilha kienet biss biex tivverifika li daħlulu ċ-ċekkijiet tal-pensjoni u kienet tiġbed xi flus skont kif kien jgħidilha biex tagħmel. Fl-aħħar żmien ta' ħajtu Riccardo Aquilina kien saħansitra xi kultant jitlobha xi mitt Euro sakemm tidhollu l-pensjoni u kienet għarrfet b'dan anki lit-tifla tiegħu Melissa Aquilina li kienet tgħix barra. Din kienet qaltilha li tifhimha għax anki meta kien ma' ommha, missierha kien jixrob ħafna u kien iħalli lil ommha bla flus. L-attriċi tgħid li Riccardo kien jixrob ħafna u semmiet l-episodju meta kien ċemplilha għax kien waqa' mal-art id-dar tiegħu u kienu marru għandu hi u oħtha u qalet li din kien għamilha kemm-il darba. L-attriċi tgħid illi anki meta kellu bżonn imur l-isptar Riccardo Aquilina kien ċemplilha u kienet tiegħu ħsieb hi. Hi tgħid li qatt ma messet l-flus tiegħu anki meta kien qalilha tiegħu xi flus qabel ma telaq għall-aħħar darba l-isptar.

L-attriċi tgħid li saret taf bit-tieni testment ta' Riccardo Aquilina meta kienet l-isptar u kien għadu kif miet. Ħu Riccardo, Joseph Aquilina, li kien jogħod viċin tagħha Raħal Ġdid, fl-isptar qalilha biex tagħtih iċ-ċavetta tad-dar ta' Riccardo u wrieha t-testment u qalilha li hi ma kien messha xejn minn ta' Riccardo. Hi rrifjutat li tagħtih iċ-ċavetta għax dan qatt ma kien mar jarah lil ħuh u Joseph

Aquilina kien heddidha li se jbidel is-serratura tad-dar ta' ħuh. Fil-fatt tliet ijiem wara meta mill-isptar ċemplulha biex teħdilhom il-magna tal-ossignu li kienu sellfu lil Riccardo Aquilina, kienet sabet is-serratura tal-post ta' Riccardo mibdulha. L-attriċi tgħid li f'dan il-post kellha kamra tas-sodda u pultruna tal-ġilda tagħha kif ukoll xi ħwejjeġ tagħha li ma setgħetx toħodhom lura. Għad li meta kienet ċomplet lill-konvenuta Melissa Aquilina din donnha żammet magħha, imbagħad kienet daret kontriha meta saret taf li missierha kien biddel it-testment u ħalla kollox lilha u lil ħuha Frank. Meta l-attriċi kienet qaltilha li jiddispjaċiha li kienet allura se jkollha tfittex lill-konvenuti l-Qorti, il-konvenuta neħhietha mill-*Facebook* tagħha u ma baqgħetx tkellimha aktar. L-attriċi tgħid ukoll li kienet xorta organizzat il-funeral ta' Riccardo ma' ħuh u kuġinuh, iżda ma ħarġet xejn minn butha u wara l-funeral ma kellhiex aktar kuntatt mal-qraba ta' Riccardo.

In kontroezami⁹, l-attriċi giet mitluba tesebixxi kopja tal-prokuri li kienet xehdet dwarhom u spjegat li dawn kienu għand il-Bank of Valletta. Hi kienet tmur il-bank bil-Karta tal-Identità tagħha u l-bank kien jivverifika li kellhom il-prokura tagħha. L-attriċi tinnega li qatt kellha relazzjoni intima mad-*decuius* u allavolja kienet daħlet kamra tas-sodda uzata fid-dar ta' Riccardo, hija qatt ma raqdet għandu u kienet biss tieġu ħsiebu. L-attriċi tgħid li kellha ċavetta tal-post ta' Riccardo għax kienet tmur tnaddaflu, u kellha din iċ-ċavetta kemm meta kien għadu b'saħħtu u kemm meta kien marid.

⁹ A fol. 42 sa 44.

Joanna Bartolo, Senior Manager Litigation fl-uffiċċju legali tal-Bank of Valletta¹⁰ esebiet żewġ prokuri tal-bank magħmulin mid-*decuius* fuq l-attriċi, waħda datata 24 ta' Ottubru, 2011 u l-oħra datata 19 ta' Novembru, 2014.¹¹ Ix-xhud spjegat li l-prokuri kienu rigward l-uniku kont li Riccardo Aquilina kellu mal-bank u esebit *statement* ta' dan l-istess kont mill-1 ta' Jannar, 2014 sal-aħħar ta' Diċembru, 2014.¹²

Il-konvenut **Frank Aquilina** fl-affidavit tiegħu jgħid¹³ li huwa jirrisjedi l-Awstralja u li l-ewwel draba li kien sar jaf bl-attriċi kien meta fl-2009 jew l-2010 kien ċempel lil missieru u kienet irrispondiet l-attriċi. Meta qalilha li hu kien iben Riccardo, hi qaltli li jisimha Helen u li xi kultant kienet tagħmel xi tindif u tisjir lil missieru. Fil-fatt qal li hu ħasibha li kienet il-fattiga. Meta kellmu missieru, qallu li kienet persuna li hu jhallas biex tnaddaflu, tagħmillu ix-xiri u xi kultant issajjarlu. Il-konvenut jgħid li reġa' kellem lill-attriċi meta kien ċempel lil missieru fl-2014 biex jagħtih l-aħbar li kien sar bużnannu.

Roderick Camilleri¹⁴, li kien il-*boyfriend* ta' Melissa Aquilina, jgħid li hu sar jaf bl-attriċi ċirca fl-2006 jew l-2007 meta kien qed jgħix magħha u ma' missierha Riccardo Aquilina fil-fond 25, Farsons Street, il-Hamrun. Jgħid li l-attriċi kienet kultant tgħin lil Riccardo Aquilina fil-faċendi tad-dar. Xi darbtejn fil-gimġha kienet issajjarlu l-ikel u kienu jieklu flimkien. L-attriċi kienet tnaddaflu d-dar u ħwejġu izda mhux meta kienu hemm huma għax dak iż-żmien kienet tieħu ħsieb Melissa. Ix-xhud jgħid li diversi drabi Riccardo Aquilina kien jixtri affarijiet tal-ikel u jpoġġihom fil-*fridge* u kien jgħidlu biex ma jmisshomx għax

¹⁰ A fol. 50 u 51.

¹¹ Rispettivament a fol. 52 u 53.

¹² A fol. 54 sa 56.

¹³ A fol. 65.

¹⁴ A fol. 68.

dawk kienu biex issajjarhom l-attriċi. Ix-xhud jgħid li kienu ra wkoll lil Riccardo Aquilina jhallas lill-attriċi kemm bi flus kontanti, ikel u sigarretti u kien jisimgħu jgħid lin-nies li dejjem kien iħallasha għat-tindif u tisjir li kienet tagħmillu.

Joseph Aquilina, iben Riccardo Aquilina, fl-affidavit tiegħu jgħid¹⁵ li mhux minnu li l-attriċi ma kinitx tithallas ta' xogħolha għax meta kien ikellem lil missieru u l-konversazzjoni kienet taqa' fuq l-attriċi, kien jgħidlu li kien iħallasha ta' xogħolha. Ix-xhud jgħid li missieru kien jgħidlu li xi kultant kienet issajjarlu u tnaddafu bi ħlas, iżda kien jgħidlu li aktar kien jiekol barra għand tal-Barun, il-Ħamrun. Skont ix-xhud, l-attriċi kienet għarusa ma' missieru tant li fit-tieg tiegħu missieru kien għabha bħala *guest* tiegħu u meta missieru induna li lill-attriċi ma kinux poġġewha mal-mejda tal-familja, missieru kien iġġieled miegħu u kien mar poġġa ħdejha u ftit wara telqu mit-tieg.

Joseph Aquilina qal li kien ilu jgħix l-Ingilterra madwar 20 sena, però kien jiġi Malta għal btala darbtejn jew tliet darbiet fis-sena. Kien iċempel lil missieru ta' spiss u kien jiltaqa' miegħu meta jkun Malta u mhux l-ewwel darba meta kienu jmorru jieklu barra mal-familja tiegħu u ma' missieru, anki l-attriċi kienet tkun hemm. Ix-xhud jgħid li kull darba li kien imur jara lil missieru d-dar tiegħu, darba biss inzerta lill-attriċi u jgħid li din kellha żewġ xogħlijiet, wieħed minnhom ta' *hairdresser*.

Joseph Aquilina jgħid li missieru kien qallu li kien xtara karozza għall-attriċi, iżda ma kienx jafx kemm kienet tiswa. Dwar saħħet missieru, kontra dak li qalet l-attriċi, ix-xhud jgħid li missieru kien b'saħħtu ħlief fl-aħħar ftit xhur ta' ħajtu u anki meta kellu problema medika xi 9 jew 10 snin qabel, kien irkupra

¹⁵ A fol. 71 u 72.

tant li kien ħareġ miegħu anke Paceville u kienu jdumu sa xil-5 ta' filgħodu. Ix-xhud jgħid li mhux minnu li Riccardo Aquilina kellu bżonn l-assistenza. Ix-xhud jgħid li veru missieru ma kellmux għal xi sena wara l-inċident tat-tieg, iżda wara reggħu bnew relazzjoni tajba bejniethom u sar jaf biss wara mewtu li kien eskludivi mill-wirt u li qabel kien għamel testment fejn kien inkuda lill-attriċi fit-testment. Ix-xhud jammetti li kienet l-attriċi li ċemplitlu meta miet missieru, u din qaltlu li jekk missieru ma jigix midfun f'*Boxing Day* il-funeral kien ser jigħiha €150 aktar, però jgħid li l-funeral tħallas kollu mill-kont ta' missieru.

In kontroezami x-xhud jikkonferma¹⁶ li kien biss fl-aħħar sentejn qabel ma miet missieru li ma kienx baqa' jkellm lil missieru ta' spiss. Isostni li missieru kien jagħti lill-attriċi flus għat-tindif, xiri u saħansitra kien xtralha karozza, iżda jgħid li ma kien jaf li kien għamlilha prokura jew li kien jissellef flus minn għandha. Ix-xhud jgħid li kien missieru li kien qallu li kien joħroġ mal-attriċi u jgħid ukoll li seta' kien hekk għax missieru ma kienx isuq u kienet isuqu l-attriċi. Però in riezami¹⁷, ix-xhud jgħid li missieru kien jgħidlu li kien joħroġ mal-attriċi u mhux li kienet twasslu u li meta ħarġu flimkien hu ma' martu u missieru mal-attriċi, kienu ħarġu "*as couples*". Ix-xhud jammetti wkoll li kienu ftit id-drabi li l-attriċi kienet akkumpanjathom meta hu kien joħroġ ma' missieru u ammetta wkoll li meta huwa kien imur jara li l-missieru filgħaxija, ma kienx jara lill-attriċi u ma jafx li din qatt raqdet għand missieru. Ix-xhud jgħid ukoll dwar il-karozza li missieru kien qallu li xtara lill-attriċi, li ma jafx jekk kienx xtraha hu jew kienx taha l-flus biex tixtriha, ma jafx x'kien il-prezz tagħha jew il-marka tal-karozza u lanqas jaf x'gara llum minnha. Ix-xhud jammetta li l-attriċi kienet tħeggu biex jirrangħa ma' missieru.

¹⁶ A fol. 139 u 140.

¹⁷ A fol. 140.

Il-konvenuta **Melissa Aquilina**, it-tifla ta' Riccardo, fix-xhieda tagħha tgħid¹⁸ li kienet taf li missierha kellu lill-attriċi bħala ħabiba tiegħu għal madwar ħmistax-il sena, iżda mhux dejjem kienu flimkien. Il-konvenuta tgħid li fl-2005 kienet giet Malta għal disa' xhur u kienet qagħdet ma' missierha. Il-konvenuta tgħid li missierha kien b'saħħtu u hi meta kienet għandu kienet tieħu ħsieb id-dar u taħsillu ħwejjgu u dak iż-żmien ma kien jiġi ħadd jgħin lil missierha li kien ikun dejjem barra ma' ħbiebu u kien jiekol barra. Il-konvenuta tgħid li wara kienet telgħet lura l-Awstralja u sussegwentement kienet reġgħet giet lura Malta bl-intenzjoni li toqgħod hawn permanentement, però kienet damet biss xi disa' xhur. Fl-2006, missierha kellu wgiġħ f'dahru u kellu jidħol l-isptar u kien hawn li hija reġgħet iltaqgħet mal-attriċi. F'dak il-perijodu kien ukoll gie Malta l-*boyfriend* tagħha Roderick u kienet hi stess li tieħu ħsieb id-dar ta' missierha u mhux l-attriċi. Il-konvenuta tgħid li ma tafx jekk qabel l-attriċi kinitx toħodlu ħsieb hi lil missierha. Iżda meta missierha kien l-isptar, l-attriċi kienet iggiblu l-ikel. Meta missierha rritorna d-dar u dan irkupra saħħtu, fl-2007 il-konvenuta rritornat lura l-Awstralja. Il-konvenuta tgħid li wara saret taf li l-attriċi kienet tnaddaflu lil missierha, mhux kuljum, u kienet tagħmillu l-ħwejjeg u ggiblu l-ikel. Il-konvenuta tgħid li kienet giet lura Malta fl-2012 biex tlaqqgħu ma' binha ta' ħames snin u kienet qagħdet ma' missierha xi ħames ġimgħat u nofs. L-attriċi kienet giet ma' missierha l-ajruport u anki ħarġet flimkien magħhom biex jieklu Marsaxlokk. Il-konvenuta tgħid li f'dak il-perijodu saħħet missierha kienet tajba, kien joħroġ, jiekol u jixrob barra. Il-konvenuta tgħid ukoll li missierha kien jgħid ma' kulħadd li lill-attriċi kien iħallasha biex issajjarlu u tnaddaflu u kienet tara b'għajnejha lil missierha li kien jixtri l-affarijiet tal-ikel u kien jgħaddihom lill-attriċi biex issajjarlu. Ix-xhud

¹⁸ A fol. 73 sa 78.

tgħid li missierha quddiemha kien ta xi flus lill-attriċi u kien spjegalha liema kienu għall-ikel u liema għaliha u taf li kien jixtrilha rigali bħal ilbies u affarijiet oħra. Il-konvenuta tgħid li la kienet tikkonsidra lill-attriċi bħala fattiga u lanqas bħala *carer*, iżda bħala ħabiba ta' missierha, tant li kienet marret miegħu għat-tieg ta' ħuha u ta' kuġinitha. Missierha kien qalilha wkoll li lill-attriċi kien xtralha karozza. Il-konvenuta tgħid li missierha kien isuq, però minħabba li kienet naqsitlu l-vista, fl-2012 kien waqaf isuq. Fl-okkażjonijiet li hija kienet Malta, kien l-għarus tagħha li kien iwassal lil missierha bil-karozza u l-attriċi kienet twasslu biss meta kienu joħorgu flimkien jieklu. Il-konvenuta esebiet ukoll applikazzjonijiet u karti oħra li sabet fid-dar ta' missierha datati 2014 relatati mas-servizz tal-*emcare* u *telecare*¹⁹ u karti oħra dwar kiri ta' *nebulisers* mill-Isptar Mater Dei u minn Sidroc Services Limited, fejn kien hemm imniżżel Victor Attard, kuġin ta' missierha²⁰ bħala l-*contact person* f'każ ta' emergenza u mhux l-attriċi. Melissa Aquilina tgħid ukoll li l-attriċi kienet qaltilha li kienet taħdem mas-sorijiet sa nofsinhar u wara bħala *hairdresser* id-dar sal-ħamsa. In kontroezami l-konvenuta tgħid²¹ li kienet rat draba lil missierha jagħti flus lill-attriċi u għalkemm ma kinitx taf jekk kienx jagħti flus lill-attriċi meta hi kienet l-Awstralja, tgħid li missierha kien jgħidilha li hekk kien jagħmel. Il-konvenuta tgħid li missierha ma kienx qalilha li kien inkluda lill-attriċi fl-ewwel testment tiegħu minkejja li tgħid li kienet ħafna viċin tiegħu u kienet iċċempillu madwar darba fix-xahar.

¹⁹ A fol. 88 u 82 rispettivament.

²⁰ A fol. 85 datata 23.06.2014.

²¹ A fol. 78 sa 81.

Victor Attard, kuġin ta' Riccardo Aquilina, xehed²² li meta Riccardo ġie lura mill-Awstralja fl-1995 jew 1996, kienu joħorġu flimkien, imorru jieħdu xi *drink*. Ix-xhud jgħid li l-attriċi jafha bħala l-ħabiba ta' Riccardo u kienet tiġi miegħu meta jmorru xi tieg tal-familja jew xi okkażjoni oħra u jgħid li kien jafha bħala t-tfajla tiegħu għax xi kultant kienu wkoll jitbewsu. Ix-xhud jgħid li tul il-15-il sena Riccardo Aquilina ma kellux lill-attriċi biss, imma kienu jinfirdu u jerġġu jagħmlu paċi. Attard jgħid illi Riccardo Aquilina tul dawn is-snin kellu relazzjonijiet ma' tliet nisa oħra, waħda minnhom Russa li kien ġabha minn barra. Qal li saħħet Riccardo tul l-aħħar ħmistax il-sena kient tajba ħlief meta kellu musmar f'dahru, imma kien irkupra u fil-fatt kienu reġġu bdew joħorġu jixorbu flimkien. Kien fis-sena meta miet fl-2014 li Riccardo Aquilina beda jaqta' nifsu. Riccardo kien qallu li dik is-sena l-attriċi kienet telqitu u meta staqsih x'ġara, qallu li kull meta kien jirċevi l-pensjoni kien jagħtiha €100 fix-xahar u flus biex tixtri l-ikel biex issajjarlu. Però x-xhud jispeċifika li dan kien qalulu Riccardo Aquilina u mhux għax rah hu jgħaddilha l-flus. Meta l-attriċi telqitu lil Riccardo, kien imur għandu kuljum għax kien jgħix viċin tiegħu, kien jagħmillu it-tè filgħodu u martu kienet issajjarlu xi ħaġa f'nofsinhar. L-aħħar darba li kien l-isptar ma' Riccardo u ħuh, kienet ġiet ukoll l-attriċi. Riccardo qalilha "x'gejt tagħmel?" u hi bdiet tbusu u staqsietu jekk kienx biddel xi ħaġa mit-testment. Ix-xhud jgħid li Riccardo wegibha li kien ħalla kollox l-istess. Ix-xhud jgħid ukoll li hu kien jaf li Riccardo biddel it-testment għax kien ħadha bil-kbira meta telqitu l-attriċi u kien hu stess li ssuġġerielu ċertu nutar Tabone li jpoġġi l-Ħamrun. Jgħid li Riccardo kien qallu wkoll li kien għamliha depożitu ta' €3,000 fuq karozza u kien qed jħallsilha l-bilanċ b'mitt Euro fix-xahar. Attard ikompli jgħid li l-attriċi filgħodu kienet tmur taħsel x'imkien Baħar iċ-

²² A fol. 89 sa 93.

Ġagħaq u wara tagħmel ix-xagħar lin-nies u ma kellhiex wisq ħin għal kuġinuh u ftit drabi kien lemaħha għand kuġinuh.

Xehed ukoll **Joseph Aquilina**²³, ħu Riccardo Aquilina, li qal li sar jaf bl-attriċi meta ħuh kien iġibha miegħu f'xi okkażjoni bħal tiegħ. Ix-xhud jgħid li ħuh kien jgħidlu li l-attriċi kienet dejjem moħħha fil-flus u fit-testment. Qal li kien jitle' jara lil ħuh darba kull ġimagħtejn l-isptar u qatt ma inzerta lill-attriċi. Meta Riccardo Aquilina kien id-dar bil-maskra tal-ossigenu, kien ikun hemm miegħu kuġinuh Victor Attard. Ix-xhud jgħid ukoll li meta kien għadu b'saħħtu, Riccardo kien iġġieled mal-attriċi għax kien jagħtiha mitt Euro fix-xahar u riedet aktar. Meta l-attriċi kienet telqet lil Riccardo, wara kien qatgħaha mill-wirt u dan skont ma kien qallu ħuh stess. Ix-xhud isemmi incident li ġara meta mar jara lil ħuh l-isptar u dan ċempel lill-attriċi biex iġġiblu ftit brodu u hi qaltli li ma kellhiex flus għall-ħaxix u ħuh qalilha li kien se jagħtihomla lura kif joħroġ mill-isptar. Ix-xhud jgħid li ħuh kien jgħidlu li dejqitu l-attriċi għax dejjem trid. Riccardo Aquilina kien jagħtiha flus għall-ikel u meta kienet tnaddaflu skont ma qallu ħuh kien jagħtiha xi €20. In kontroezami²⁴ Joseph Aquilina jgħid li meta ħuh kien f'saħħtu, kien imur għandu xi darba kull ġimagħtejn imma meta marad u kien l-isptar, kien imur jarah sikwit. Ix-xhud jgħid li qabel lil Riccardo kien isibu dejjem waħdu u kien jagħmel kollox waħdu. Ix-xhud jgħid li kien biss f'okkażjonijiet bħal tiġijiet li kien ra lill-attriċi ma' ħuh li kien qallu li kien joħodha miegħu biex ma jkunx waħdu. Joseph Aquilina jgħid li meta l-konvenuta kienet Malta, kienet tiegħu ħsiebu hi lil missierha skont ma kien qallu Riccardo, iżda meta din marret lura l-Awstralja, ma jafx min kien jiegħu ħsiebu. Ix-xhud jgħid li peress li kien jaf li ħuh kien biddel it-testment tiegħu u hu kellu ċ-ċwieviet tad-dar ta' ħuh, hu kien mar

²³ A fol. 105 sa 112.

²⁴ A fol. 113 sa 122.

ifittex it-testment fid-dar ta' ħuh u wara li sabu kien qal lill-attriċi li hija kienet maqtugħa mit-testment. Ix-xhud jgħid li wara li miet ħuh, kienu ċemplulu mill-isptar għall-magna tal-ossigħnu u kien hu u kuġinuh li ħaduha lura l-isptar u mhux l-attriċi.

Angelica Aquilina, il-mara ta' ħu Riccardo, fix-xhieda tagħha tgħid²⁵ li kienet taf lill-attriċi għax xi tliet snin qabel kienet preżenti għal tieg tal-familja. Ix-xhud tgħid li meta għall-ħabta tal-2013 żewgħa daħal l-isptar b'attakk f'qalbu, kien mar jarah Riccardo u dan qalilhom li l-attriċi kienet dejqitu għax dejjem trid il-flus u li kien anki qatgħaha mit-testment. Ix-xhud tgħid li Riccardo Aquilina lill-attriċi kien iħallasha tax-xogħol li tagħmillu għax darba kienet iltaqgħet magħha fil-pjazza ta' Raħal Ġdid u l-attriċi qaltilha li ma kinitx kuntenta bil-flus li kien jagħtiha Riccardo. Ix-xhud tgħid li meta Riccardo Aquilina daħal l-isptar ma kinitx iltaqgħet mal-attriċi għax Riccardo u l-attriċi kienu miġġieldin u skont Riccardo r-raġuni kienet waħda ta' flus.

Kunsiderazzjonijiet legali

Minn analiżi tax-xhieda prodotta, jirriżulta li hemm konflitt bejn il-verżjoni tal-attriċi u l-provi li ressqet u l-verżjoni tal-konvenuti u l-provi li huma ppreżentaw. Li hu tal-akbar rilevanza għall-kawża odjerna huwa jekk l-attriċi kinitx toffri servigi lid-*decuius* mingħajr kumpens iżda bl-aspettattiva li ser tiġi rikumpensata fit-testment tiegħu jew jekk effettivament kinitx titħallas ta' dawn is-servigi rezi minnha. L-*onus probandi* jinkombi fuq min jallega kif wara kollox jagħmilha ċara l-artikolu 562 tal-Kap. 12 li min jallega jrid jipprova. L-

²⁵ A fol. 123 sa 129.

attriċi tallega li rrendiet servigi lid-defunt Riccardo Aquilina li ma tħallsitx tagħhom tul ħajtu. Mill-banda l-oħra l-konvenuti jsostnu permezz tal-provi illi huma ressq u li missierhom sakemm kien għadu d-dar kien jieħu ħsieb tiegħu nnifsu u li fi kwalunkwe każ Riccardo Aquilina kien iħallas lill-attriċi ta' xi servigi li hija pprestatlu. Il-Qorti għandha tiddeċiedi skont il-liġi abbażi tal-provi li jiġu sottomessi quddiemha u dan anki fid-dawl tal-prinċipji li jitnisslu mill-ġurisprudenza kostanti tal-Qrati tagħna²⁶, li min jallega jrid jipprova, ossija *onus probandi incumbit ei qui dicit non ei qui negat*:

“Il-ġudikant, fil-kamp ċivili, għandu jiddeċiedi fuq il-provi li jkollu quddiemu, meta dawn jinduċu fih dik iċ-ċertezza morali li kull tribunal għandu jfittex, u mhux fuq sempliċi possibilitajiet; imma dik iċ-ċertezza morali hija biżżejjed, bħala li hija bażata fuq il-preponderanza tal-probabilitajiet. U dana għad-differenza ta' dak li japplika fil-kamp kriminali, fejn il-ħtija trid tirriżulta mingħajr ma tħalli ebda dubbju raġjonevoli”. (**Eucaristico Zammit vs. Eustrachio Petrococchino**, App. 25.02.1952).²⁷

Illi fejn ikun hemm tali konflitti fil-provi u verżjonijiet opposti għal xulxin, il-ġurisprudenza nostrana tgħallimna li din hi sitwazzjoni sfortunatament komuni, u anzi, meta każ ikun kontestat fuq il-provi u mhux fuq l-interpretazzjoni tal-liġi, x'aktarx li huwa proprju dan li jiġri, ċjoè ikun hemm verżjonijiet konfligġenti li:

“Mhux kwalunkwe tip ta' konflitt għandu jħalli lill-Qorti f'dak l-istat ta' perplessità li minħabba fih ma tkunx tista' tiddeċiedi b'kuxjenza kwieta u

²⁶ **Dr H. Lenicker vs. J. Camilleri**, P.A., 31.05.1972, **Peter Paul Aquilina vs. Paul Vella**, App. Inf., 02.05.1995 u **Anthony Azzopardi et. noe vs. Lapsi Holdings Limited**, P.A., 19.01.2015, **Theuma vs. Mercieca**, Q.A., 20.02.1996, **Fenech Clarke et vs. Borg et**, Q.A., 30.05.1997, **Martin Mifsud et vs. Marika Almerigo**, P.A., 16.04.2013, **Joseph Zammit vs. Joseph Hili**, Q. A., 27.06.1953, **Frank Giordimaina Medici et vs. William Rizzo et**, P.A., 28.04.2004, **Middle Sea Insurance p.l.c. vs. Rudolph Spiteri**, P.A., 31.01.07, **Strings Enterprises Ltd. vs. Philip Carbonaro et**, P.A., 07.05.13 u **Mizzi noe vs. Borg et**, P.A., 29.09.2009.

²⁷ Ara wkoll **Paul Vassallo vs. Carmelo Pace**, Q.A., 05.03.1986 u **Group 4 Securitas (Malta Limited) vs. Godfrey Lopez et**, P.A., 25.11.2013.

jkollha taqa' fuq ir-regola tal-*in dubio pro reo*. Il-konflitt fil-provi, sakemm il-bniedem jibqa' soġġett għall-iżbalji tal-perċezzjonijiet tiegħu u għall-passjoni, huma ħaġa li l-Qrati jridu jkunu dejjem lesti għaliha. Meta l-każ ikun hekk, il-Qorti m'għandhiex taqa' ċomb fuq l-iskappatoja tad-dubbju, imma għandha teżamina bl-akbar reqqa jekk xi waħda miż-żewġ verżjonijiet, fid-dawl tas-soliti kriterji tal-kredibilità u speċjalment dawk tal-konsistenza u verosimiljanza, għandhiex teskludi lill-oħra, anke fuq il-bilanċ tal-probabbiltà u tal-preponderanza tal-provi, għax dawn, f'kawża ċivili, huma ġeneralment suffiċjenti għall-konvinċiment tal-ġudikant ... Anzi, f'każijiet bħal dawn, aktar ma jkun il-konflitt bejn versjoni u oħra, aktar tidher il-possibbiltà ta' qerq da parti ta' xi wieħed mill-kontendenti.”²⁸

Bl-istess mod, il-Qorti tal-Appell fit-2 ta' Gunju, 2003, fil-kawża fl-ismijiet **Middle Sea Insurance p.l.c. noe vs. Victor Sammut** irreteniet illi:

“F'każ ta' konflittwalità l-Qorti trid tadopera aktar attenzjoni biex proprju taċċerta ruħha jekk xi waħda miż-żewġ verżjonijiet possibbli għandhiex teskludi lill-oħra, anke fuq l-bilanċ tal-probabilitajiet, tal-preponderanza u tal-verosimiljanza tal-provi.” Għalhekk fil-konflitt ta' versjonijiet li jesisti f'din il-kawża għandu jiġi esaminat liema waħda mit-tezijiet konfilingenti hi l-aktar attendibbli. Għandu jiġi esaminat jekk xi waħda mill-versjonijiet hi sostnuta mill-provi prodotti. Jekk jesistu tali provi konsegwentement ikun hemm sostenn qawwi u definittiv lil xi waħda mill-verżjonijiet li allura jista jingħad li hi korroborata. Għandu jiġi esaminat ukoll jekk jesistix xi fatt li jwassal għall-konkluzjoni liema verżjoni tirrispekkja r-realtà tal-fatti, u kwindi għandha tiġi aċċettata bħala dik veritiera u attendibbli.”²⁹

²⁸ **Carmelo Farrugia vs. Rokku Farrugia**, P.A., 24.11.1966 *per* Onor. Imħallef Maurice Caruana Curran.

²⁹ *Vide* wkoll P.A., 09.12.2011 **Dr Elizabeth Vella M.D. vs. Bieb Bieb Limited et.**

Illi dwar il-provi li partijiet għandhom iressqu, il-Qorti tagħmel referenza għas-sentenza fl-ismijiet **Joseph Tonna vs. Philip Azzopardi**³⁰ fejn ingħad illi:

“In materja ta’ provi, r-regoli l-aktar prevalenti fl-ordinament ġuridiku tagħna jidhru li huma dawn:

a) Ibda biex ir-regola tradizzjonali tal-piż tal-provi timpani a kariku tal-parti li tallega fatt l-oneru li gġib il-prova tal-eżistenza tiegħu. Tali oneru hu ugwalment spartit bejn il-kontendenti, sija fuq l-attur li jsostni l-fatti favorevoli li jikkostitwixxu l-bażi tad-dritt azzjonat minnu (*actori incumbit probatio*), sija fuq il-konvenut għas-sostenn tal-fatt miġjub minnu biex jikkontrasta l-pretiża ta’ l-attur (*reus in excipiendo fit actor*) – Ara **Vol. XLVI, Pt.i, pġ.5**;

b) Fil-kors tal-kawża dan il-piż jista’ joxxilla minn parti għall-oħra, għax, kif jingħad, ‘jista jkun gie stabbilit fatt li juri prima facie li t-teżi tal-attur hija sostenuta’ – Ara **Vol. XXXVII, Pt.i, pġ.577**;

ċ) Il-ġudikant adit mill-meritu tal-każ hu tenut jiddeċiedi iuxta allegata et probata, u dan jimporta illi d-deċiżjoni tiegħu tiġi estratta unikament mill-allegazzjoni tal-partijiet. Jiġifieri, minn dawk iċ-ċirkustanzi tal-fatti dedotti għab-bażi tad-domanda jew tal-eċċezzjoni u l-provi offerti mill-partijiet. Jikkonsegwi illi d-dixxiplina tal-piż tal-provi ssir bażi tar-regola legali tal-ġudizzju in kwantu timponi fuq il-ġudikant il-konsiderazzjoni li l-fatt allegat mhuwiex veru għax mhux ippruvat;

d) Il-valutazzjoni tal-provi hu fondat fuq il-principju tal-konvinċiment liberu tal-ġudikant. Lilu hu mogħti l-poter diskrezzjonali tal-apprezzament tar-riżultanzi probatorji u allura hu liberu li jibbaża l-konvinċiment tiegħu minn dawk il-provi li hu jidhirlu li huma l-aktar attendibbli u idoneji għall-formazzjoni tal-konvinċiment tiegħu. Naturalment dik id-diskrezzjoni tiegħu hi soġġetta għal dak il-limitu legali impost fuqu mill-artikolu 218 tal-Kodiċi ta’ Organizzazzjoni u Proċedura Ċivili li jrid li fis-sentenza tingħata motivazzjoni raġonata li tikkonsenti l-kontroll tal-ħsieb loġiku segwit fuq appell interpost mis-sentenza. Motivazzjoni din, li jekk jinstab li tirrispondi mal-loġika u r-razzjonalità, kif ukoll koerenti mal-elementi utilizzati allura skont ġurisprudenza konkordi, ma tiġix disturbata minn Qorti ta’ reviżjoni –

³⁰ App. Inf.,12.04.2007.

Ara b'eżempju **Ramchand Kilumal noe vs. Jessie Blanco** – App. 30 ta' Ġunju, 1912 (Vol.XXIV.Pt.i, pġ.104)".

Applikati dawn il-prinċipji li jtnisslu mill-ġurisprudenza tal-Qrati tagħna, tqis illi hemm ċerta konsistenza fil-provi pprezentati mill-attriċi b'kuntrast mal-inkonsistenzi kbar fil-provi mressqa mill-konvenuti. Il-verżjoni tal-attriċi u tal-qraba u ħbieb tagħha li kienu jafu biċ-ċirkostanzi mertu ta' din il-kawża, kienet invarjabbilment li l-attriċi rrendiet servigi lil Riccardo Aquilina bl-aspettattiva li din kienet eventwalment ser tiġi kkumpensata wara mewtu. Tqis il-verżjoni tal-attriċi bħala kredibbli tenut kont tal-fatt illi fl-ewwel testment ta' Riccardo Aquilina tas-16 ta' Jannar, 2012 li dam fis-seħħ sal-25 ta' Frar, 2014, kien proprju dan li għamel li b'titolu ta' legat ħalla lill-attriċi l-użu u l-użufrutt tal-fond mikri lil terzi numru sebgħa u għoxrin (27) Triq Farsons, Ħamrun barra minn hekk ħallieha werrieta fit-terz indiviż flimkien mal-konvenuti tal-assi kollha tiegħu u dana "b'ringrazzjament ta' kemm ilu jafha u ilha ddu bih." Li l-attriċi rrendiet servigi lil Riccardo Aquilina u kienet ilha ddu bih huwa fatt li tixhdu proprju din id-dispożizzjoni testamentarja tad-*de cuius* li tant ma kienx iħallas lill-attriċi tul ħajtu għas-servigi li pprestatlu, li ried jikkumpensaha wara mewtu.

Il-verżjoni tal-konvenuti fiha wisq diskrepanzi u inverosimiljanzi biex tiġi emmunuta. Tqis li x-xhieda prodotti mill-konvenuti tista' tgħid li kollha jsostnu li Riccardo Aquilina kien jgħid ma' kulħadd li lill-attriċi kien iħallasha tas-servigi rezi minnha. Imma x'kienet ir-raġuni li Riccardo Aquilina kien joqgħod jgħid ma' kulħadd li lill-attriċi kien iħallasha meta fil-ħajja normali, jekk wieħed iqabbad lil xi ħadd jgħinu fil-facendi tad-dar, l-intiża hi li dik il-persuna qiegħda titħallas għall-ħidma tagħha u m'hemmx għalfejn li wieħed joqgħod jirrepeti dan ma' kulħadd. Pereżempju Frank Aquilina li l-uniku kuntatt li kellu ma'

missieru kien permezz tat-telefon, fix-xhieda tiegħu jgħid li meta missieru spjegalu min kienet dik li irrispondiet it-telefon, kien qallu li kienet persuna li tgħinu d-dar u li kien iħallasha. Tqis illi fil-ħajja reali ta' kuljum mhu verosimili xejn illi meta wieħed isemmi persuna li tnaddaflu d-dar jew li taħsillu l-ħwejjeg jew li tippreparalu l-ikel, se joqgħod isemmi wkoll illi din kienet qiegħda titħallas, aktar u aktar meta Frank Aquilina qatt ma kien gie Malta biex jara lil missieru u dan tal-aħħar żgur li ma kellux għalfejn jagħtih rendikont ta' x'jagħmel bi flusu. Tqis illi dan kien biss tentattiv daparti tal-konvenuti li realistikment ma kinux jafu jekk Riccardo Aquilina lill-attriċi kienx iħallasha jew le, u li wżaw din it-tattika biex jikkontradixxu dak li xehdet l-attriċi. Min-naħa tagħha l-konvenuta Melissa Aquilina tgħid li meta kienet l-Awstralja, ma tafx jekk missierha lill-attriċi kienx iħallasha, iżda taf biss li kien jgħid ma' kulħadd li kien iħallasha.

Illi kwantu għall-episodju meta fiż-żmien li kienet Malta tgħix fid-dar ta' missierha tgħid li kienet ratu jagħti lill-attriċi xi flus u kien qalilha liema kienu għax-xiri tal-ikel u liema kienu bħala ħlas lilha, tqis illi s-sussegwentement fl-istess xhieda l-konvenuta tispicċa tikkontradixxi ruħha meta tgħid li fiż-żmien li kienet tgħix fid-dar ta' missierha, kienet hi li tagħmel il-facendi u t-tindif fid-dar ta' missierha u allura proprju f'dak il-perijodu żgur ma kienx hemm għalfejn Riccardo Aquilina iħallas lill-attriċi għal xi servigi.

Tqis illi hemm konfużjoni fix-xhieda tal-konvenuti u l-qraba tagħhom meta biex ixejnu t-talbiet tal-attriċi, xi wħud minnhom jgħidu li l-attriċi u d-*decuius* kienu joħorgu flimkien bħala koppja. Ix-xhud Joseph Aquilina, iben id-*decuius*, li gie maqtugħ mill-wirt minn missieru minħabba 'abbandun u għax qatt ma

għablu rispett³¹, jgħid li kien iqis lill-attriċi biss bħala l-għarusa ta' missieru u insista f'korrezzjoni li għamel fix-xhieda tiegħu in kontroezami, li meta kienu joħorġu flimkien dejjem kienu joħorġu bħala koppji u b'hekk jispiċċa jikkontradixxi dak li jikkontendu l-konvenuti li l-attriċi kienet tippresta lil missierhom serviġi bi ħlas.

Tqis ukoll illi bil-provi li ressqu, il-konvenuti ttentaw ipingū lill-attriċi bħala waħda li kien moħħha biss fil-flus li setgħet takkwista mingħand missierhom. Victor Attard jgħid li l-attriċi tant kienet moħħha fil-flus, li tfaċċat biss meta Riccardo Aquilina kien qed imut l-isptar u staqsietu jekk kienx biddel it-testment u dan, skont Attard, semgħu hu stess u anki kuġinuh Joseph Aquilina li kien prezenti dak il-ħin. Din hija wkoll il-verzjoni li jagħti Joseph Aquilina, ħlief għal dettal importanti fejn jgħid li dan id-diskors ma kienx semgħu hu direttament, iżda jgħid li kien qallu bih Riccardo Aquilina.

Tqis bħala mhux kredibbli l-għidut li jagħmlu riferiment għalih diversi xhieda prodotti mill-konvenuti li Riccardo Aquilina kien anki saħansitra kkumpensa lill-attriċi b'rigali, partikolarment b'karozza, fejn ħadd minn dawn ix-xhieda ma jgħid x'kienet il-marka jew in-numru ta' registrazzjoni ta' din il-vettura, kemm kienu l-flus li suppost ħareġ Riccardo Aquilina għal din il-karozza u minn liema kont tal-bank inħarġu. Bħalma l-allegazzjonijiet magħmula mill-attriċi trid tippruvahom hi, daqstant ieħor l-allegazzjonijiet li jsiru mill-konvenuti jridu jippruvawhom huma, ħaġa li din il-Qorti tqis li ma għamlux sal-grad probatorju rikjest fil-kamp ċivili u ma rnexxilhomx għalhekk ixejnu l-allegazzjonijiet tal-attriċi u l-provi u xhieda li ressqet.

Tqis fuq kollox li bħala prova inkonfutabbli favur it-teżi tal-attriċi hemm it-testment ta' Riccardo Aquilina tas-16 ta' Jannar, 2012 fejn b'rikonoxximent u

³¹ Ara fol. 8, fit-testment tas-16 ta' Jannar, 2012.

b'ringrazzjament ta' kemm kien ilu jaf lil Helen Magri u ta' kemm kienet ilha ddur bih, mhux biss iħallilha b'titolu ta' legat l-użu u l-użufrutt tal-fond mikri lil terzi numru 27, Triq Farsons, Ħamrun, imma istitwieha wkoll bħala waħda mit-tliet eredi universali tiegħu. Dan it-testment huwa indikattiv ta' kemm Riccardo Aquilina kien jistma s-serviġi reži mill-attriċi għall-valur ta' mill-inqas terz indiviż tal-assi kollha tiegħu:

"It-Tieni Artikolu

It-testatur qiegħed iħalli b'titolu ta' legat lil Helen Magri mart legalment separata minn Angelo Magri bint il-mejtin Carmelo Briffa u Josephine née Azzopardi residenti Redentur, numru tnejn u erbgħin (42) New Street, Paola l-użu u l-użufrutt tal-fond preżenzjalment mikri lil terzi u ċjoè il-fond numru sebgħa u għoxrin (27) Triq Farsons Ħamrun u dana b'ringrazzjament ta' kemm ilu jafha u ilha ddur bih.

Omissis...

It-testatur ikompli jiddikajara illi kwantu għaż-żewġ uliedu Rita Zahra u Joseph Aquilina, dawn qatt ma għabulu rispettu u jhossu li gie abbandunat minnhom; Għaldaqstant in vista ta' din id-dikjarazzjoni it-testatur qiegħed jiddiseredita għall-finijiet u effetti kollha tal-liġi liż-żewġ uliedu Joseph Aquilina u Rita Zahra aħwa Aquilina.

Salv il-premess it-testatur il-komparenti Richard Aquilina qiegħed jinnomina u jistitwixxi bħala eredi universali u padruni assoluti tal-assi kollha tiegħu ereditarju liż-żewġ uliedu Melissa Aquilina u Frank Aquilina ulied ukoll Sylvia née Grech u ta' Felicia neè Pisani rispettivament u illi fuq imsemmija Helen Magri mart legalment separata minn Angelo Magri u dawna t-tlieta fi kwoti ndaqs bejnithom u fil-każ ta' Melissa u Frank Aquilina bis-sostituzzjoni volgari għar-rispettivi uliedhom f'każ ta' premorienza ta' xi wieħed jew waħda minnhom għat-testatur u in mankanza ta' tfal bid-dritt tal-akkrexximent bejniethom."

Tqis għaldaqstant li m'għandu jkun hemm ebda dubju li l-attriċi Helen Magri rrendiet serviġi lil Riccardo Aquilina u li dawn ġew reži bl-intendiment u l-promessa ta' ħlas wara l-mewt tad-*decius* b'dak li kien ser iħallilha fit-

testment tiegħu, liema testment huwa indikattiv ta' kemm id-*decuius* kien jistma dawn is-servizzi, ċjoè mill-inqas terz indiviż tal-assi kollha tiegħu.

Illi kif ġie deċiż fis-sentenza fl-ismijiet **Tessie Micallef et vs. Lawrence Galea et**³²:

“Skont il-ġurisprudenza tal-Qrati tagħna, fil-passat f'każ ta' serviġi prestati bejn parenti, kien jiġi ritenut li dawn ġew prestati “*familiaritatis causa*” u l-preżunzjoni kienet li ma kienx hemm ħsieb ta' kumpens. Però fil-ġurisprudenza aktar reċenti, anke fir-rigward tal-parenti, ġie applikat il-prinċipju li s-serviġi jiġu resi bi speranza ta' kumpens sakemm ma jeżistux ċirkostanzi li jiġġustifikaw il-gratwità (Ara sentenza **Anthony Catania pro et noe vs. Maria Agius** (Citaz. 1381/1993).³³ Fil-kawża **Agius vs. Galea**³⁴ ġie deċiż li l-prinċipju ta' gratwità ma għandux jiġi akkolt faċilment. F'sentenza mogħtija reċentement mill-Prim'Awla tal-Qorti Ċivili³⁵ fl-ismijiet **Maria Lourdes Brincat vs. Guiseppe Brincat et** (Citaz. 448/87FS) ġie dikjarat illi f'każ ta' serviġi ma hemmx preżunzjoni ta' gratuwità. Il-Qorti iddikjarat li “Min jallega li s-serviġi saru b'xejn irid iġib provi tajbin biex iwaqqa' il-presunzjoni li s-serviġi ngħataw bi ħsieb ta' ħlas”.³⁶

Tqis illi anki jekk *dato non concesso* l-attriċi għamlet żmien toħroġ mad-*decuius* bħala koppja, xorta ma hemmx il-preżunzjoni tal-gratuwità u għall-kuntrarju hemm il-preżunzjoni *juris tantum* li s-serviġi ngħataw bi ħsieb ta' ħlas u sta għall-konvenuti fil-kawża odjerna li jressqu provi b'saħħithom li jippruvaw il-kontra. L-attriċi bil-provi li tellgħet, ewlenin fosthom it-testment tad-*decuius* tas-16 ta' Jannar, 2012, ippruvat sal-grad probatorju rikjest mil-liġi li ġew reżi minnha serviġi bl-intendiment u l-promessa ta' ħlas, liema ħlas f'dan il-każ għandu jsir mill-werrieta tad-*decuius*.

³² P.A., 28.04.2011.

³³ P.A., 11.12.2003.

³⁴ P.A., 12.02.1996.

³⁵ 17.03.2010.

³⁶ Ara wkoll **Victoria Azzopardi vs. Emanuel Azzopardi**, Q.A., 24.03.1989 u **Joseph Cassar et vs. Espedito Spiteri**, P.A., 04.10.2002.

L-eċċezzjoni tal-preskrizzjoni

Illi kwantu għall-eċċezzjonijiet li ġew sollevati mill-konvenuti, fl-ewwel lok giet eċċepita l-preskrizzjoni kwinkwennali ai termini tal-artikolu 2156(f) tal-Kodiċi Ċivili. Fis-sentenza fl-ismijiet **Edward Spiteri et vs. Anthony Spiteri et**³⁷ ġie ritenut illi:

“8. Il-konvenuti ressqu l-eċċezzjoni ta’ preskrizzjoni ta’ ħames snin taħt l-art. 2156(f) tal-Kodiċi Ċivili, il-preskrizzjoni residwali li tolqot “kull kreditu meta l-kreditu ma jkunx jaqa’ taħt preskrizzjoni aqsar”. Il-konvenuti wieġbu illi l-obbligazzjoni kienet soġġetta għal kondizzjoni sospensiva – il-mewt tad-debitur – u għalhekk il-preskrizzjoni baqgħet sospiża sakemm kien għadu ħaj id-debitur.

Omissis...

.....l-atturi ma setgħux jitolbu l-ħlas tagħha sakemm kien għadu ħaj id-debitur; aktar milli soġġetta għal kondizzjoni sospensiva – għax il-mewt hija ħaġa “*certa*” għalkemm “*incerta quando*” u għalhekk mhix kondizzjoni iżda terminu – l-obbligazzjoni kienet sospiża bi żmien u għalhekk il-preskrizzjoni wkoll kienet sospiża sakemm isseħħ il-mewt. Id-debitur miet fit-8 ta’ Settembru, 2002 u minn dakinhar bdiet għaddejja l-preskrizzjoni.

Il-kawża nfetħet fit-2 ta’ Awwissu 2006, anqas minn ħames snin wara, u għalhekk qabel ma għalqet il-preskrizzjoni.

10. L-eċċezzjoni ta’ preskrizzjoni, li kienet x’aktarx fiergħa fiċ-ċirkostanzi, hija għalhekk miċħuda.”

Illi l-fattispeċi tal-kawża odjerna huma kemxejn differenti minn dawk tal-kawża suriferita fejn id-*decuius* permezz ta’ skrittura kien obbliga lill-werrieta tiegħu sabiex fi żmien xahar mill-mewt tiegħu jħallsu somma flus lil min kien irrendielu s-serviġi. Fil-każ odjern kien hemm l-intendiment u l-promessa ta’ Riccardo Aquilina li l-attriċi kienet ser tiġi kkumpensata wara mewtu tas-

³⁷ Q.A., 30.05.2014.

serviġi reżi lilu. Tant hu hekk fis-16 ta' Jannar, 2012 Riccardo Aquilina kien għamel testment fejn speċifika kemm kienet ser tirċievi l-attriċi "b'ringrazzjament ta' kemm kien ilu jafha u kienet ilha dduh bih." Minkejja li dan it-testment gie mibdul minn Riccardo Aquilina fil-25 ta' Frar, 2014 *ad insaputa* tal-attriċi, xorta għandu japplika l-prinċipju enunċjat mill-Qorti tal-Appell fis-sentenza suriferita, li bl-intendiment li kien jeżisti bejn l-attriċi u Riccardo Aquilina, l-attriċi setgħet taġixxi għall-ħlas tas-serviġi reżi minnha biss wara l-mewt ta' Riccardo Aquilina, ċjoè mill-24 ta' Diċembru, 2014. Din il-kawża giet istitwita fit-18 ta' Marzu, 2015 u għalhekk *ben entro* t-terminu ta' preskrizzjoni ta' ħames snin.

Illi wara kollox dan hu rifless fl-artikolu 2137 tal-Kodiċi Ċivili.³⁸ Barra minn hekk l-aċċettazzjoni espressa tad-*decuius* fit-testment tiegħu tas-16 ta' Jannar, 2012 tal-ħlas dovut lill-attriċi għal dak kollu li hi għamlet miegħu, ċjoè tas-serviġi reżi minnha, ċertament interrompiet l-preskrizzjoni kwinkwennali u mit-testment tas-16 ta' Jannar, 2012 sakemm giet intavolata din il-kawża, lanqas fil-fatt għaddew ħames snin.

L-eċċezzjoni li l-konvenuti mhumiex il-leġittimi kontraditturi

Il-konvenuti eċċepew ulterjorment li huma mhumiex il-leġittimi kontraditturi minħabba li huma ma aċċettawx il-wirt tad-*decuius*, u għalhekk il-wirt għandu jitqies battal *ai termini* tal-artikolu 903 *et sequitur* tal-Kodiċi Ċivili. Fil-fatt l-artikolu 903 jistipula li l-wirt, sakemm ma jkunx aċċettat, jitqies battal; u, fuq talba ta' kull min ikollu interess, il-Qorti, bla ħsara tad-dispożizzjonijiet tal-

³⁸ "2137. Bla ħsara ta' dispożizzjonijiet oħra tal-liġi, il-preskrizzjoni ta' azzjoni tibda minn dak in-nhar li din l-azzjoni tista' tiġi eżerċitata; mingħajr ma jittiehed qies tal-istat jew tal-kondizzjoni tal-persuna li lilha din l-azzjoni tmiss."

artikolu 886, taħtar kuratur, kif jingħad fil-Kodiċi ta' Organizzazzjoni u Proċedura Ċivili. Izda l-Artikolu 886 jgħid li:

“(1) Matul iż-żminijiet mogħtijin lill-verriet sabiex jagħmel l-inventarju u sabiex jaħsibha jekk jaċċettax jew le, dak li jkun imsejjaħ għall-wirt mhux obligat jieħu l-kwalità ta' verriet.

(2) Izda, huwa jitqies *de jure* kuratur tal-wirt, u, f'dik il-kwalità, jista' jiġi msejjaħ f'kawża biex jidher għall-wirt, u biex iwieġeb għat-talbiet għudizzjarji li jingiebu kontra l-wirt.

(3) Kemm-il darba hu ma jidhirx, il-qorti taħtar kuratur biex jidher għall-wirt fil-kawża.”

Illi f'dawn il-proċeduri l-konvenuti qed jikkontestaw ukoll il-mertu tal-pretensjonijiet tal-attriċi u kif dawn jistgħu jolqtu l-wirt ta' missierhom. Il-konvenuti ma għabu ebda prova li rrinunzjaw għall-wirt ta' missierhom kif kien jinkombi fuqhom li jagħmlu kieku effettivament irrinunzjaw għall-imsemmi wirt. Min-naħa l-oħra skont l-artikolu 850 tal-Kodiċi Ċivili l-aċċettazzjoni tal-wirt ma hemmx għalfejn tkun bilfors espressa, izda tista' tkun ukoll taċita.³⁹ Ladarba l-konvenuti kkontestaw it-talbiet attriċi fil-mertu, dan għandu jfisser li implicitament huma riedu jaċċettaw l-wirt. Kieku tabilhaqq il-konvenuti ma aċċettawx il-wirt ta' missierhom kienu jagħtu biss l-eċċezzjoni li l-wirt għandu jitqies battal *ai termini* tal-artikolu 903 *et seq* tal-Kap. 16, kienet issir il-korrezzjoni opportuna fl-okkju tal-kawża sabiex il-konvenuti jidhru bħala kuraturi li qed jirrapprezentaw l-wirt battal ta' missierhom, xi haġa li però ma saritx.

³⁹ “850. (3) Hija taċita, meta l-verriet jagħmel xi att li bilfors ifisser li huwa ried jaċċetta l-wirt, u li ma kienu ikollu l-jedd jagħmel jekk mhux bħala verriet.”

L-attriċi fin-nota ta' sottomissjonijiet tagħha issostni li dak li ġie stipulat minn Riccardo Aquilina fit-testment tiegħu tas-16 ta' Jannar, 2012 bħala rikonoxximent ta' kemm kienet għamlet miegħu Helen Magri, huwa indikattiv ta' kemm id-*decuius* kien ivvaluta s-serviġi rezi minnha. Fl-imsemmi testment Riccardo Aquilina kien ħalla lill-attriċi bħala legat l-użu u l-użufрутt tal-fond mikri lil terzi, ċjoè 27, Triq Farsons, Ħamrun, kif ukoll kien istitwieha bħala eredi universali tiegħu flimkien mal-konvenuti u kien ħallielha terz indiviz tal-assi kollha tiegħu. L-attriċi ssostni li dawn l-assi kienu jinkludu wkoll il-fond 25, Triq Farsons, Ħamrun, u jingħad li fit-tieni proċeduri għall-ħruġ ta' mandat ta' inibizzjoni, il-valur fis-suq ta' terz indiviż ta' dawn il-proprjetajiet fil-mument li ġie nieqes id-*decuius* kien dak ta' circa €65,000, u li għalhekk il-ħlas li qed tippretendi l-attriċi għas-serviġi rezi minnha lil Riccardo Aquilina huwa ta' €65,000. Izda l-attriċi ma ressqet ebda provi dwar il-konsistenza tal-assi ta' Riccardo Aquilina, inkluż il-proprjetajiet imħollija fil-wirt tiegħu. L-attriċi ma ressqet ebda prova dwar il-valur ta' dawn il-proprjetajiet u l-Qorti sintendi ma tistax toqgħod fuq sempliċi asserzjonijiet da parti tal-attriċi li tagħmel riferiment għalihom l-ewwel darba fin-nota ta' sottomissjonijiet finali tagħha. Illi kif inhu risaput il-Qorti trid tiddeċiedi skont il-liġi u abbażi tal-provi li jiġu imressqin quddiemha. Għaldaqstant il-Qorti ser tiffissa *arbitrio bonii viri* s-somma dovuta bħala ħlas tas-serviġi rezi minnha lil Riccardo Aquilina b'dan il-mod: 15-il sena neqsin xahrejn (il-perijodu li l-attriċi damet imlewma ma' Riccardo Aquilina) bir-rata ta' €200 fix-xahar, li jgħib is-somma totali ta' €35,600, b'dan li l-imgħax legali jibda jiddekorri mid-data ta' din is-sentenza.

Decide

Għaldaqstant għar-raġunijiet suesposti, il-Qorti qiegħda taqta' u tiddeċiedi din il-kawża kif ġej:

- 1. Tiċhad l-eċċezzjonijiet kollha tal-konvenuti;**
- 2. Tilqa' l-ewwel talba tal-attriċi u tiddikjara li l-attriċi rrendiet servigi lill-missier l-konvenuti Riccardo sive Richie Aquilina bl-intendiment u bil-promessa ta' ħlas wara mewtu;**
- 3. Tillikwida l-ammont dovut lill-attriċi *arbitrio bonii viri* fis-somma ta' ħamsa u tletin elf u sitt mitt Euro (€35,600) kif fuq spjegat;**
- 4. Tikkundanna lill-konvenuti *in solidum* iħallsu lill-attriċi s-somma ta' ħamsa u tletin elf u sitt mitt Euro (€35,600) bl-imgħax legali li jibda jiddekorri mil-lum;**
- 5. Bl-ispejjeż ta' dawn il-proċeduri u tal-proċeduri tal-mandat ta' inibizzjoni numru 462/2015/1LM deċiżi fis-26 ta' Mejju, 2015 kontra l-konvenuti *in solidum*.**

Moqrija.